

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av integration och till lagar som har samband med den

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av integration och till lagar som har samband med den (RP 74/2026 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Nea Brandt, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Laura Ruuskanen, arbets- och näringsministeriet
- undervisningsråd Anssi Pirttijärvi, undervisnings- och kulturministeriet
- projektchef Emma Holsti, Finlands Kommunförbund
- verksamhetsledare Jaana Nuottanen, Medborgarinstitutens förbund MiF
- specialsakkunnig Päivi Lyhykäinen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- ordförande Kyösti Nyssölä, Finlands Folkhögskolförening rf
- ordförande Björn Wallén, Fritt Bildningsarbete rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- polisinrättningen i Helsingfors
- centralkriminalpolisen
- Polisstyrelsen
- Nationella centret för utbildningsutvärdering
- Utbildningsstyrelsen
- Koulutus kuntayhtymä OSAO
- Axxell Utbildning Ab
- Careeria Oy
- Spring House Oy
- Aikuisopettajien liitto AKOL ry
- Bildningsalliansen rf
- Bildningsbranschen rf
- Studieccentralerna rf

Utlåtande KuUU 5/2026 rd

- Finlands Sommaruniversitet rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås ändringar i lagen om främjande av integration (integrationslagen) och lagen om fritt bildningsarbete samt vissa andra lagar. Propositionen baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering.

Det föreslås att de allmänna målen för integration, målen för den individuella integrationsplanen och målen för integrationsutbildningen definieras tydligare som en helhet i integrationslagen. Syftet är att kraftigare betona invandrarnas eget ansvar för sin integration och deras skyldighet att främja denna. Målet för integrationen ska tydligare vara att invandraren kommer in i arbetslivet och det finländska samhället och lär sig finska eller svenska. Kulturutskottet välkomnar att målen för och innehållet i integrationen och integrationsutbildningen förtydligas.

Såsom det konstateras i ett sakkunnigyttrande bör Finland också i fortsättningen tillhandahålla integrationstjänster som håller hög kvalitet, eftersom misslyckad integration kan främja marginalisering, parallellsamhällen och i värsta fall radikaliserings. I ett sakkunnigyttrande konstateras också att integrationens förpliktande karaktär främjar jämställdheten, eftersom skyldigheten att integrera sig är densamma för kvinnor och män. Forskning visar att särskilt mammornas läs- och skrivkunskaper, språkinlärning och sysselsättning också främjar barnens integration i samhället.

Genom propositionen ändras den helhet som utgörs av utbildning som främjar integration och språkkunskaper så att ansvaret för att ordna integrationsutbildning i fortsättningen ligger hos den kommunala arbetskraftsmyndigheten, som ordnar utbildningen i form av arbetskraftsutbildning. Propositionen förbättrar möjligheterna för kommuner och sysselsättningsområden som bildats av olika kommuner att ordna integrationsutbildning och utbildning i grundläggande litteracitet samt att leda, styra och utveckla helheten av utbildningar som främjar integration och språkkunskaper och att därigenom på ett effektivare sätt främja integrationen och sysselsättningen av invandrare.

Det föreslås att det styrnings- och statsandelssystem för integrationsutbildning och utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete som hör till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde avvecklas. Förslaget berör dock inte finansieringen av integrationsutbildning på teckenspråk. Finansieringen av integrationsutbildning slopas och finansieringen av utbildning i grundläggande litteracitet överförs på finansministeriet som en del av finansieringen av arbetskraftsservicen i statsandelen för kommunal basservice.

Kulturutskottet ställer sig bakom förslaget att förenkla och effektivisera den helhet som utbildning som främjar integration och språkkunskaper utgör. Ändringen ger arbetskraftsmyndigheten möjlighet att planera och skapa fungerande och flexibla servicestigar som svarar mot integrationskundernas behov. Utskottet anser att förslaget att ordna integrationsutbildning och utbildning i grundläggande litteracitet som arbetskraftsutbildning och

Utlåtande KuUU 5/2026 rd

koncentrera ansvaret till Arbetskraftsmyndigheten förtydligar systemet, gör utbildningarna mer arbetslivsorienterade och stärker kommunernas övergripande ansvar.

Integrationsutbildning och utbildning i grundläggande litteracitet

I ett sakkunnigyttrande har det framförts att fritt bildningsarbete har en betydande roll när det gäller att ordna integrationsutbildning och utbildning i grundläggande litteracitet. Det har ansetts föreligga en risk för att reformen försämrar kvaliteten på integrationsutbildningen, eftersom läroanstalterna för fritt bildningsarbete har arbetat långsiktigt och väl för att ordna och utveckla integrationsutbildningen. Flera sakkunniga har också uttryckt oro över att alternativen till mångsidiga utbildningsvägar minskar samt att ställningen för läroanstalterna för fritt bildningsarbete försämras och att den pedagogiska kompetens och erfarenhet som finns hos dessa går förlorad när integrationsutbildningen och utbildningen i grundläggande litteracitet i fortsättningen i huvudsak ordnas som Arbetskraftsutbildning.

Sakkunniga har å andra sidan också påpekat att integrationsutbildning som ordnas som Arbetskraftsutbildning har varit betydligt vanligare och att deltagarantalet har varit större än inom integrationsutbildningen inom det fria bildningsarbetet. År 2024 deltog cirka 18 500 personer i integrationsutbildning som ordnades som Arbetskraftsutbildning medan cirka 6 800 personer deltog i den utbildning enligt integrationsplanen som ordnas inom det fria bildningsarbetet.

I propositionen konstateras det att utnyttjandet av läroanstalternas kompetens och erfarenhet när det gäller att genomföra integrationsutbildning beaktas genom att kommunerna ges frihet att välja på vilket sätt de ska ordna integrationsutbildning och utbildning i grundläggande litteracitet. Det följer den redan nu gällande modellen för att ordna integrationsutbildning i form av Arbetskraftsutbildning. Kommunerna kan välja hur utbildningarna ska ordnas och vilken läroanstalt eller annan anordnare av utbildning de anser vara bäst för att genomföra utbildningarna. Till exempel kan kommunala läroanstalter som ordnar yrkesutbildning samt medborgarinstitut också i fortsättningen delta i anordnandet av integrationsutbildning och utbildning i grundläggande litteracitet.

I förslaget till ändring av integrationslagen föreslås bestämmelser om mål, innehåll, uppföljning och ordnande av utbildning i grundläggande litteracitet. Bestämmelserna stärker utbildningens centrala roll som en tjänst för arbetssökande integrationskunder med svaga läs- och skrivfärdigheter. Dessutom föreslås det att Utbildningsstyrelsen i fortsättningen fastställer grunderna för läroplanen för utbildning i grundläggande litteracitet i syfte att förbättra utbildningens kvalitet och förenhetliga genomförandet av den. Utskottet välkomnar de föreslagna bestämmelserna om utbildning i grundläggande litteracitet. I ett sakkunnigyttrande har det ansetts nödvändigt att Arbetskraftsmyndigheten har tillgång till grunderna för läroplanen för utbildning i grundläggande litteracitet i så god tid som möjligt för att man ska kunna säkerställa att utbildningarna håller hög kvalitet och genomförs på ett kontrollerat sätt.

Frivilliga studier

Det föreslås att grundläggande utbildning för vuxna, som stöds med arbetslöshetsförmån som frivilliga studier enligt integrationslagen, i fortsättningen ska stödjas för integrationskunder som

Utlåtande KuUU 5/2026 rd

är under 40 år och, av grundad anledning, för integrationskunder som har fyllt 40 år. Syftet med den övre åldersgränsen för stöd är att de integrationskunder som söker sig till grundläggande utbildning för vuxna i fortsättningen huvudsakligen ska vara unga vuxna, för vilka det arbetskraftspolitiskt sett är motiverat att genomgå den grundläggande utbildningen och förbättra studiefärdigheterna med tanke på studier på andra stadiet och högre utbildning samt en framtida karriär. Det har enligt propositionen uppskattats att för 40-åriga eller äldre integrationskunder är deltagande i annan integrationsfrämjande utbildning, såsom utbildning i grundläggande litteracitet eller arbetslivsinriktad integrationsutbildning, en mer direkt väg till arbetslivet, delaktighet och förvärvande av språkkunskaper i finska eller svenska jämfört med den grundläggande utbildningen för vuxna.

Utskottet påpekar att förslaget inte begränsar en persons rätt att delta i grundläggande utbildning för vuxna, utan det är endast fråga om rätten att i enlighet med integrationslagen få stöd i form av arbetslöshetsförmån. En integrationskund som har fyllt 40 år kan även i fortsättningen studera inom den grundläggande utbildningen för vuxna till exempel med studiestöd eller någon annan inkomst. Dessutom kan arbetskraftsmyndigheten av grundad anledning avvika från den övre åldersgränsen på 40 år som gäller i fråga om grundläggande utbildning för vuxna som stöds med arbetslöshetsförmån. Det är med stöd av lagen om ordnande av arbetskraftsservice också i fortsättningen möjligt att stödja grundläggande utbildning för vuxna som fullgörs som frivilliga studier för invandrare över 25 år, om förutsättningarna för stödet uppfylls med stöd av den lagstiftningen.

I många sakkunnigyttranden har det uttryckts oro över att integrationskundernas möjligheter att genomgå frivilliga studier minskar. Kulturutskottet noterar att om förutsättningarna enligt lagen uppfylls är det möjligt att som frivilliga studier stödja bland annat de studier anges i lagen om fritt bildningsarbete, om utbildningen ger större yrkeskompetens och yrkesbehörighet eller om det är fråga om integrationsutbildning på teckenspråk. Dessutom möjliggör 30 § 2 mom. i integrationslagen, som gäller frivilliga studier, att till exempel kurser för att främja språkkunskaper och integration inom det fria bildningsarbetet genomförs som frivilliga studier.

Kulturutskottet anser i likhet med ett sakkunnigyttrande att det är viktigt att studier inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde, såsom grundläggande utbildning för vuxna, yrkesutbildning, högskolestudier och utbildning inom det fria bildningsarbetet, också i fortsättningen kan genomföras som frivilliga studier. Det är därför befogat att i sysselsättningsområdenas och kommunernas informationsstyrning starkt lyfta fram att 30 § i integrationslagen också i fortsättningen i stor utsträckning möjliggör frivilliga studier inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde.

Om finansieringen

Syftet med reformen av finansieringen av utbildning som främjar integration och språkkunskaper är att finansieringen i fortsättningen ska utgöra en tydlig helhet i och med att den riktas till kommunerna via en enda kanal. I nuläget finansieras integrationsutbildningen via tre olika finansieringskanaler, det vill säga som en del av finansieringen av kommunernas arbetskraftsservice, som en del av den kalkylerade ersättningen till kommunerna samt via styrnings- och statsandelssystemet för utbildning i grundläggande litteracitet inom det fria

Utlåtande KuUU 5/2026 rd

bildningsarbetet, som hör till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Utskottet anser det vara ändamålsenligt att överlappningarna inom finansieringen av integrationsutbildningen avvecklas.

Utskottet välkomnar också förslaget i propositionen att arbetskraftsservicen i kommunerna som en del av statsandelen för basservice anvisas tilläggsfinansiering på två miljoner euro för flexibla sätt att genomföra integrationsutbildningen och för att möjliggöra heltids- eller deltidsarbete vid sidan av integrationsutbildningen från och med 2027. Likaså är det viktigt att anordnandet av integrationsutbildning på svenska stärks med tilläggsfinansiering som stöder tillgången till integrationstjänster på svenska.

Avsikten är att aktörerna inom det fria bildningsarbetet under en övergångsperiod ska få sammanlagt 2,273 miljoner euro per år i två års tid efter reformens ikraftträdande, det vill säga till utgången av 2028. Anslagen för övergångsperioden bidrar till att trygga den regionala tillgången till integrationsfrämjande utbildning i början av reformen. Anslagen hjälper också aktörerna inom det fria bildningsarbetet att anpassa sig till den nya organiseringsmodellen. Under övergångsperioden kan centralorganisationerna inom det fria bildningsarbetet stödja aktörerna i att bygga upp samarbetet med kommunerna som gäller ordnandet av arbetskraftsutbildning. På så sätt förbättras i synnerhet beredskapen att ordna utbildning i de kommuner där de privata läroanstalterna för fritt bildningsarbete har haft en betydande roll i integrationsutbildningen och utbildningen i grundläggande litteracitet.

Avslutningsvis

Kulturutskottet anser det vara viktigt att man i fortsättningen noga följer vilka konsekvenser reformen av integrationstjänsterna har för kvaliteten på integrationsutbildningen och utbildningen i grundläggande litteracitet samt för verksamhetsmöjligheterna för aktörerna inom det fria bildningsarbetet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 5/2026 rd

Helsingfors 19.5.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Sandra Bergqvist sv
medlem Maaret Castrén saml
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Mia Laiho saml
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Sara Seppänen saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Jaana Strandman saf
medlem Oskari Valtola saml
ersättare Marko Kilpi saml.

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

Utlåtande KuUU 5/2026 rd Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Syftet med propositionen är att reformera lagstiftningen om integration, förtydliga ansvarsfördelningen och göra integrationen mer arbetslivsorienterad. Förslaget innehåller flera i sig goda mål, i synnerhet när det gäller att förtydliga integrationsutbildningens strukturer och stärka kopplingen mellan utbildningen och möjligheterna att få jobb och komma in på arbetsmarknaden. Det kan också anses positivt att målen för, innehållet i och uppföljningen av utbildning i grundläggande litteracitet preciseras i lagstiftningen och att läroplansgrunderna förenhetligas, vilket under vissa förutsättningar kan förbättra utbildningens enhetlighet och kvalitet.

Dessutom är målen att stärka språkinläringen, samhällsorienteringen och integrationen i arbetslivet i sig motiverade och centrala element i integrationspolitiken. Också målet att göra systemet mer flexibelt och möjliggöra också sätt att genomföra utbildningen kan i princip anses vara positivt.

Ovan nämnda mål beskrivs dock inte mycket mer än så, och det bedöms inte vilka effekter de faktiskt har. Lagförslaget bör alltså inte godkännas av de orsaker som nämns nedan.

Inskränkning av utbildningen till en arbetskraftspolitisk åtgärd

Ett centralt problem med propositionen är att integrationsutbildningen i fortsättningen nästan enbart betraktas som en arbetskraftspolitisk utbildning. Integrationen, som i nuläget är en övergripande kulturell process, blir i fortsättningen ett mycket begränsat sysselsättningsinstrument.

Ansvar för integrationen överförs i stor utsträckning på individen. Finland är ett internationellt erkänt ledande land inom utbildningsfrågor, och redan på grund av vår befolkningsutveckling behöver vi invandring för att trygga försörjningsberedskapen och tillgången på arbetskraft. Att lära sig språket är avgörande för integrationen och för att få arbete.

Integration förutsätter språkinläring, grundläggande färdigheter, delaktighet och förståelse för det finländska samhället. Det handlar inte bara om att utveckla arbetsmarknadsfärdigheter. En sådan avgränsning försvagar särskilt ställningen för de grupper som inte direkt står till arbetsmarknadens förfogande, såsom hemmaföräldrar, äldre eller personer med lägre utbildning.

Undergrävande av ställningen för det fria bildningsarbetet

Folkhögskolor och andra läroanstalter för fritt bildningsarbete svarar för en betydande del av utbildningen i grundläggande litteracitet och integrationsutbildningen i Finland. I många folkhögskolor utgör integrationsutbildningens andel av den totala finansieringen 20–50 procent, vilket innebär att de föreslagna ändringarna allvarligt påverkar verksamhetsförutsättningarna för tiotals läroanstalter.

Utlåtande KuUU 5/2026 rd

Avvikande mening

Genom propositionen slopas den lagstadgade integrationsutbildningsuppgiften för läroanstalter inom fritt bildningsarbete samt den tillhörande finansieringen. Det innebär att det utbildningssystem som visat sig vara fungerande avvecklas utan att det erbjuds ett tillräckligt alternativ.

Läroanstalterna för fritt bildningsarbete har nått stora målgrupper och erbjudit flexibla utbildningsvägar särskilt för utsatta grupper. När dessa aktörer trängs undan leder det till att utbildningsutbudet blir mer ensidigt och kompetensen går förlorad. Samtidigt äventyras hela utbildningsnätverket och den regionala tillgängligheten. Läroanstalterna bör ha kvar sin lagstadgade utbildningsuppgift som stödjer integrationen samt den tillhörande statsandelsfinansieringen.

Nedskärningarna i finansieringen och ansvaret som överförs på kommunerna

Propositionen innehåller betydande nedskärningar i finansieringen samtidigt som nya uppgifter överförs till kommunerna. Denna ekvation försämrar oundvikligen tjänsternas kvalitet och tillgänglighet.

Flera sakkunniga har betonat att finansieringen är underdimensionerad i förhållande till de nya skyldigheterna, vilket kan leda till att köerna till utbildningarna och gruppstorlekarna växer och att det individuella stödet minskar. Då kan de besparingar som eftersträvas med reformen på lång sikt leda till att det uppkommer ytterligare kostnader när integrationen inte har lyckats.

Avbrott i utbildningen och försämrad jämlikhet

Det föreslås begränsningar i integrationskundernas möjligheter till frivilliga studier och åldersgränser för deltagandet i grundläggande utbildning för vuxna.

Frivilliga studier har varit ett viktigt sätt att genomföra utbildning till exempel för hemmaföräldrar, äldre och dem vars integrationstid har överskridits.

Det bör också i fortsättningen vara möjligt att delta i grundläggande utbildning för vuxna oberoende av ålder, eftersom avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen är en central förutsättning för att man ska kunna söka sig till fortsatta studier.

Ändringarna inskränker individens utbildningsmöjligheter och undergräver principen om livslångt lärande. Det är särskilt problematiskt att en del invandrare faller utanför utbildningssystemet på grund av sin ålder eller livssituation. Detta strider mot de grundläggande kulturella rättigheterna och ökar ojämlikheten i utbildningen.

Propositionen avviker från flera av Finlands principer för genomförandet av handlingsprogrammet Agenda 2030, som bland annat har som ett centralt mål att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Utlåtande KuUU 5/2026 rd
Avvikande mening

Risker som gäller kvalitet och genomslag

En modell som baserar sig på konkurrensutsättning och byte av utbildningsanordnare hotar utbildningens kvalitet och kontinuitet. Den pedagogiska kompetens som är ett resultat av långsiktigt arbete riskerar att gå förlorad och kan inte enkelt överföras till nya strukturer.

Dessutom är målen för integrationsutbildningen – särskilt att uppnå språkkunskaper på kort tid – orealistiska för många, vilket ökar avbrotten och försvagar genomslaget.

På grund av ovan nämnda problem leder propositionen till

- försämrad kvalitet på och tillgänglighet till integrationsutbildningen
- färre utbildningsplatser och fler personer som avbryter utbildningen
- sämre språkkunskaper och därigenom svagare sysselsättning
- ökad långtidsarbetslöshet och marginalisering
- ökad regional ojämlikhet och ojämlikhet mellan befolkningsgrupper
- ett mindre utbildningsnätverk och förlorade arbetstillfällen inom det fria bildningsarbetet.

På lång sikt ökar dessa konsekvenser de offentliga utgifterna och försvagar samhällets integritet och ekonomiska hållbarhet.

På de grunder som anges ovan uppfyller propositionen inte de centrala målen för integrationspolitiken och tryggar inte jämlikheten i utbildningen eller integrationens genomslag. Propositionen försvagar fungerande strukturer utan att det erbjuds ett realistiskt alternativ. Detta medför betydande risker för både individerna och samhället.

Avvikande mening

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Helsingfors 19.5.2026

Eeva-Johanna Eloranta sd
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Mari Holopainen gröna
Hanna Kosonen cent
Pia Lohikoski vänst
Nasima Razmyar sd
Markku Siponen cent